

Kauhia Oolannin sota

Suomi oli sivuroolissa suurvaltasodassa, joka tunnetaan nimellä Krimin sota. John Nurmisen säätön hieno suurteos antaa laajan kuvauksen Suomen ja Ahvenanmaan rannoilla käydyistä taisteluista vuosina 1854 - 1855.

Komean kirjan juhlava julkistamistilaisuus järjestettiin merellisessä miljöössä Huolintatalossa, jossa säätö toimii. Kirjaankin esipuheen laatinut amiraali **Juhani Kaskeala** kehui esittelyssään tietokirjailija **Raoul Johnssonia** hyväksi tarinan kertojaksi. Johnsson myös kertoi muutaman mielenkiintoisen detaljin kirjassa kuvailluista tapahtumista.

Kirja alkaa **Ilkka Malmbergin** kattavalla katsauksella Krimin sodasta (1853 - 1856), jossa Britannia ja Ranska menivät Turkin avuksi Venäjää vastaan. Keväällä 1854 ulottuivat sotatoimet Suomen suuriruhtinaskuntaan, kun haluttiin eristää Venäjän ulkomaankauppa ja huoltoreitit. Ensimmäiset laukaukset ammuttiin Lappohjan lähellä toukokuussa, kun hyökkääjät tekivät tiedusteluja höyrykonein varustetuilla aluksilla.

Eräs kirjan lukuisista mielenkiintoisista erikoisuuksista on selostus optisesta lennätinlinjasta, joka oli rakennettu Kronstadtista Hankoon. Lähes 500 henkilöä miehitti kaikkiaan 42 lennätintornia, jotka oli pystytetty rannikolle 3 – 7 meripeninkulman päähän toisistaan. Näiden tuhoaminen oli tietenkin yksi englantilais-ranskalaisen hyökkääjän tehtävistä.

Venäläiset ja suomalaiset puolustajina

Suomessa oli keisarikunnan sotaväkeä, mutta aseisiin joutuivat tarttumaan myös suomalaiset. Kirjassa kuvaillaan hienosti, kuinka nykyisin presidentinlinnan seinillä muotokuvissa poseeraavat **Anders Donner** ja **Matts Kankkonen** muiden puolustajien ohella kunnostautuivat Halkokarin kahakkana tunnetussa taistelussa. Keisari palkitsi sankarit ja määräsi muotokuvat maalattavaksi.

Kahakoita käytiin kahtena kesänä aina Torniossa Viipuriin asti. Suurimmat taistelut käytiin Ahvenanmaalla, johon kirjan nimikin viittaa. Englantilaiset ja ranskalaiset hyökkäsivät tulivoimaisella kalustolla ja laskivat maihin lähes 13000 sotilasta. Pääosa maajoukoista oli ranskalaisia. Puolustuksessa oli 2200 venäläistä sotilasta, suomalaisia tarkka-ampujia sekä linnoituksen rakennusväkeä. Tavoite oli Bomarsundin linnoituksen valloitus, mikä onnistui neljän päivän taistelujen jälkeen. Puolustajat antautuivat 16.8.1854.

Hyökkääjät tuhosivat linnakkeen, koska sitä ei haluttu jättää venäläisille. Erikseen rakennetut Notvikin, Prästön ja Brännklintin tornit tuhoutuivat myös taistelujen melskeissä. Hyökkääjät ottivat kaikkiaan 2235 vankia. Joidenkin upseerien perheenjäsenetkin lähtivät voittajien mukaan.

Elämää vankina Englannissa

Suuresta vankijoukosta venäläiset vietiin Ranskaan, mutta noin 400 suomalaista sijoitettiin eteläisessä Englannissa sijaitsevaan Lewes -nimiseen pikkukaupunkiin. Osa vangeista oli menehtynyt matkalla, osa pääsi karkaamaan ennen lähtöä. Kahden vuoden vankeusaikana kuoli vielä 28 suomalaista.

Olot vankeusaikana eivät olleet lainkaan huonot. Kreivikuntavankilassa oli kaasu- ja vesijohdot, sairastupa kylpyammeineen ja työhuoneita. Upseerit saivat kulkea vapaasti. Suomalaisia ei pidetty varsinaisina vihollisina, vaan Venäjän tsaarin vallan- ja kunnianhimon uhreina.

Vankeusaikana syntyi tunnettu laulu Oolannin sota. Alkuperäisistä sanoista käy ilmi, että vankeudessa oltiinkin viihdytty hyvin. Kotimaassa sanoja piti hieman muutella. Laulun sanat löytyvät kirjasta, myös alkuperäisinä (Ålandin sota laulu).

Rauhansopimus Pariisissa

Sota Suomen rannoilla jatkui vielä seuraavana vuonna, jolloin taisteluita käytiin muun muassa Ruotsinsalmessa ja Suomenlinnassa. Kotkan seudulla sijainnut Ruotsisalmen linnoitus tuhoutui täysin. Suomenlinna joutui hyökkäyksen kohteeksi kesäkuussa ja elokuussa, jolloin linnoitukset saivat tykkitulta ja raketteja niskaansa 46 tunnin ajan. Kaupunkilaiset seurasivat sodankäyntiä Kaivopuiston kallioilta.

Suomenlinnan vallit ja linnoitukset kestivät yllättävän hyvin n. 20.000 ammuksen pommituksen. Toki vaurioita kärsittiin ja tuli tuhosi puurakennuksia. Tämän jälkeen valtaosa hyökkääjistä siirtyi Kronstadtin liepeille. Taistelut hiljenivät, mutta seuraavaksi kesäksi oli suunniteltu suurempaa laivasto-osastoa.

Krimillä sotatoimet päättyivät syksyllä Sevastopolin antautumiseen. Osapuolet tekivät rauhansopimuksen Pariisissa 30.3.1856. Englanti vaati, että Ahvenanmaa pidetään demilitarisoituna. Asema on vahvistettu myöhemminkin useasti kansainvälisillä sopimuksilla.

Kirjan kuvitus on omaa luokkaansa

Kun on kysymys John Nurmisen Säätiön julkaisusta, ovat odotukset korkealla. Ne eivät petä nytkään. Säätiöllä on loistavat kontaktit eri puolilla maailmaa sijaitseviin kokoelmiin. Myös Nurmisen omat valikoimat ovat hyvin kattavat.

Tuohon aikaan oli valokuvaus jo käytössä. Kirjan sivuilta löytyy 1800-luvun ensimmäisiin sotakuvaajiin kuuluneen **Roger Fentonin** kuvia. Suomen tapahtumista on lähinnä matkoilla mukana olleiden englantilaisten ja ranskalaisten maalareiden ja sotataiteilijoiden teoksia. Toki myös puolustajien näkemyksiä taisteluista on tallennettu. Hienoja kuvauksia löytyy kuuluisan merimaalari **Ivan Konstantinovitsh Aivazovsky'n** teoksista lähtien.

Kirjassa on lisäksi runsaasti karttoja, vanhoja lehtileikkeitä, kuvia laivojen pienoismalleista, sekä kuvitettuja selostuksia aseista ja menetelmistä. Aiheisiin on paneuduttu huolella ja jälki on sen mukaista. Jo aikaisemmista suurteoksista tuttu ryhmä osaa työnsä. Kirja on todella hieno katsaus Suomessa vähemmän tunnetusta sodasta.

Pekka Karppanen

Kauhia Oolannin sota

Raoul Johnsson, Ilkka Malmberg

Sidottu, 463 sivua, 263 värikuvaa ISBN: 978 952 9745 36 4

Hinta 69,90, myynti www.johnnurmisenfaatio.fi ja hyvin varustetut kirjakaupat

